

Projekt: "Viden ned fra hylderne og ud på staldgangen"

Drejebog – best practice sandsenge

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Titel: "Få mest ud af dine sandsenge".

Klip lb. nr.	Titel/handling	Billeder/rekvisitter	Speak
Klip 1 Intro	Sand giver komfort og sundhed	Anne fortæller. Står midt i stald mellem køer.	Sand er et fantastisk lejemateriale, der sikrer stor komfort for dine køer. Det er også det bedste materiale i forhold til at sikre den bedste yversundhed og mælke kvalitet. Men for at få gavn af de fantastiske egenskaber, er man nødt til at gøre en indsats og investere tid i at vedligeholde sine sandsenge.
Klip 2	Dårligt vedligeholdte sandsenge	Billede af en ko der ligger godt i seng. Evt. en ko i en dårlig sandseng hvis vi kan finde det.	Lige som du gerne vil have vasket dit sengetøj og redt din seng, vil køerne også gerne have en seng der er ren og rar at ligge i. For dårligt vedligeholdte sandsenge giver dårlig kokomfort og risiko for forringet sundhed.
Klip 3	Udnyttet potentiale i sandsenge	Anne fortæller. Står i sand-seng. Sand der løber ud imellem fingrene.	I den her film vil vi vise hvordan man bedst kan holde en god hygiejne og sikre en blød og tør seng der giver en høj komfort for koen. For desværre er der for mange landmænd som ikke får nok ud af deres sandsenge og udnytter det potentiale der er i dem i forhold til komfort og sundhed.
Klip 4	Daglig nedskrabning	Anne skraber senge rene.	Sandsengene skal gøres rene med skaber 2-4 gange dagligt, og mindst ved hver malkning. Derudover skal sandet jævnes ud, så sandioverfladen er jævn.
Klip 5	Fyldte senge	Billede af fyldt seng. Anne viser en seng som er udhulet på midten. Først foto af fyldt seng (Anne kan evt. med håndbevægelse eller andet vise, at den er jævn og godt fyldt op). Dernæst udhulet seng, hvor Anne markerer ujævnheden.	Husk altid at sandsengene skal være fyldt op med sand. Undersøgelser har vist at liggetiden aftager med faldende sandniveau i sengen.

Klip 6	Korrekt indstillet sengebåseinventar	Billede af inventar og en ko der ligger korrekt til bagkanten.	Sengebåseinventaret skal være placeret korrekt, så koen kommer til at ligge rigtigt i forhold til sengebåsens bagkant.
Klip 7	Manuel udjævning	Anne viser hvilken retning at sandet udjævnes og hvordan det luftes. Husk nærbillede af skraberen	Når man udjævner sandlejet manuelt, skal man jævne i retningen på tværs af og under bøjljerne og ikke fra front til bag i sengelejet. Så undgår man at der ligger en masse godt sand som sandtoppe under bøjljerne. Skraberen skal trykkes lidt ned i sandet, så det løftes og luftes.
Klip 8	Tør og ren sand-seng	Billede af nyrevne senge med blødt leje. Nærbillede af yver i ren sandseng.	I forhold til at minimere risikoen for forringet yversundhed og mælke kvalitet, er det vigtigt at holde sandsengen tør og ren. For at holde sandet tørt, skal det luftes, så det kan afgive fugt. Derfor er det en rigtig god idé at foretage en mekanisk bearbejdning af sandet.
Klip 9	Sand skal løftes og løsnes	Nærbillede af tænderne på sanddriven der går kører igennem sandet.	For at komme af med fugten og udtørre sandet, er det bedst at bruge en mekanisk rive som går i dybden og roder op i og løfter og løsner sandet. Det er vigtigt at al sandet bliver revet igennem, så det kan afgive fugt.
Klip 10	Ikke bruge mekaniske sandudjævnerer der blot flader/planerer sandet	Billede af et kompakt/fladtrykt leje. Nærbillede af fugtige/hårde områder i sandet.	Der findes mange typer mekaniske udjævnerer der bare udjævner og planerer sandlejet. De er ikke så gode, fordi de trykker sandet sammen, gør det hårdt og lukker fugten inde. Det giver gode betingelser for bakterievækst. Når sandet til gengæld er let, luftigt og tørt er risikoen for bakterier lav. Køerne bryder sig heller ikke om at ligge i fugtige senge. Især om vinteren, kan sengene blive meget kolde, hvis fugten ikke kommer væk.
Klip 11	Rive som ikke er specialdesignet til sand er ikke optimalt	Nærbillede af at sanddriven vender sandet. Vise en forkert rive?	På nogle bedrifter anvendes en mekanisk jævnere med 5 - 7 tænder eller stålpinde der kører igennem sandlaget. Idéen er god, men problemet er at sandet kun løsnes omkring tænderne og ikke imellem tænderne. Sandet bliver ikke løsnet tilstrækkeligt og der afgives ikke tilstrækkeligt med fugt.
Klip 12	Fordelene ved Sand King	Nærbillede af sanddriven i stilstand. Anne viser pladen på armen Nærbillede af tænderne i stilstand. Nærbillede af tænderne i bevægelse gennem sandet. Nærbillede af hældningen i sandet.	Den her type sanddrive er optimalt udformet. Den løfter og jævner sandet i hele lejet med sine specialdesignede tænder. Bagerst på armen er der en plade som skubber sandet ind i båsen, når den kører. Det minimere sandspild, som kan være en udfordring hos andre typer, der har det lidt med at vælte sand ud på gangen. Derudover placerer den sandet med lidt opadgående hældning i lejet, og det er en fordel fordi urin og gødning kan løbe af lejet, så der er mindre risiko for at det placerer sig i bunden af sengen. For at få denne hældning på lejet, kræver det dog at sengene er fyldte, når sanddriven kører igennem.
Klip 13	Større komfort for	Filme ud over senge med et	En anden fordel ved at få gennemarbejdet sandet, er at sandlejet bliver mere

	køerne	plan og løsnet leje. Anne viser at sandlejet skal være i stabil højde i forhold til sengeinventaret. Nærbillede af ren ko plus af rent yver.	blødt og jævnt, så det giver langt større komfort for koen. Mange steder bliver sandets komfort ikke udnyttet godt nok, fordi sandet bliver tungt og klasker sammen. Med den her rive kommer køerne til at ligge i et sandleje med et sandniveau der er ens hver dag, og med en komfort som om der tilføjes nyt sand hver dag. Køerne er også mere rene.
Klip 14	Før du bruger Sand King først gang.	Måske kan vi få dem til at køre lidt sand ind. Vi kan vel i hvert fald indlede udgravningen	Inden du river første gang, er det vigtigt at sandet og sandlejet er rent. Derfor anbefales det at grave sandet ud i den bagerste halvdel af sengen og fylde nyt sand ind. Altså at starte forfra med sandsengene. Så har du et rent udgangspunkt.
Klip 15	Inden du bruger Sand King	Anne skraber senge. Nærbillede af den nævnte urenheder.	Hver gang inden sandriven benyttes, skal sengen skrubes ned, så sandet er fri for gødning, urin eller mælkespild.
Klip 16	Sådan bruger du Sand King	Sandriven kører. Gerne en af gårdens medarbejdere, så det "nu bliver dig selv"	Sandriven skal som minimum benyttes hver dag og gerne ved hver malkning.
	Afslutning på en sengerække	Sandriven hæves lidt i de sidste senge	For at undgå at der kommer til at ligge mere sand i den sidste sengerække, bør sandriven hæves lidt i de sidste senge, så sandet jævnes ud.
Klip 17 Afrunding		Filme hen over køer der ligger i gode nyrevne senge. Og gerne en tilfreds medarbejder, der går gennem stalden. Og køer/ko der der ligger godt og gumler roligt og veltilfredse.	Det koster en investering i tid af have sandsenge og lidt kroner at investere i en rigtig god sandrive. Men det sikrer høj komfort og sundhed og dine køer vil elske dig for det.